

KRONBY
SKL 9, 17, 12(2), 13, 14

Ant. 22.8.1934.

14

Berättelse över arkeologiska
fältarbeten i Kronby 2-6 juli
1934.

248 070009

SKL (9)

232112

706762
245518
Σ n. 2011

Mitt första besök gällde 3 uppgivna rösen på en äs på Myrskogöjnen, Töder-Toras bys samfällda skogs-
mark, c:a 200 m. NO från Skuthälla gård. Två av dessa
äro med tämligen stor säkerhet små avlånga naturbild-
ningar; det tredje däremot föreföll mig att vara ett
verk av människohänder: ett litet, något avlångt röse, upp-
byggt mellan två jordfasta stenar. Det kan möjligen
ursprungligen ha varit en ryssugn, vars valv rasat
ned. Framför den plats, där ugnsmynningen trolig-
gen varit belägen, är en liten grop 60 cm. vid och
35 cm. djup. - Omkring 60 m. i väster från stensätt-
ningen finns en större till en del vattenfylld
grop, som uppgives ha varit en varggrop.

I Töderby, Fröjdö, besiktigade jag en grupp på
9 st. små, delvis något avlånga, rösen; mätande i diam.
3-5 m. De äro belägna på en skogbevuxen äs, Kvarn-
klubben, c:a 560 m. lång och 180 m. bred, gränsan-
de delvis till odlingsmarker, delvis till en stor

SKL (17)

högmosse. Stensättningarna, som ligga ungefär 700 m. SÖ från Fröjdo hemmansgårdar, torde knappt vara gravrösen men möjligen gamla svedjerösen. Bifogade kartskiss utvisar deras ungefärliga inbördes läge. - Enligt uppgift av hr. Arthur Fänitå finns på Skarnklubben ytterligare en grupp av 8 st. stensättningar, ännu mindre än de ovannämnda, vilka jag emellertid ej tog i ögon-sikte.

(116)

I Söderby, Snäre (numera en liten by, bestående av flera gårdar) på den s. k. Högöjnen, Sofia Drycksbäckers arvingars hemmansmark, ligger på en backsluttning ett säkert, högt, rundat röse, som säkert är en forngrav. Det mäter i genomsnitt 9,1 och 8,4 m., och har i tiden blivit grundligt skadat av skattsökare, i det att en c:a 2 m. bred gång blivit uppriven tvärs genom röset, där några unga träd växa. I SÖ-grän-sar röset till en jordfast sten, 3,3 m. lång, 2,5 m. bred och 1,7 m. högt, på sin övre yta alldeles plan. Delvis omslutande denna sten ligger ett annat lågt röse, troligen också en forngrav, mätande i diameter 7,4 och 4 m. En kartskiss över dessa två rösen samt två fotografier av det förstnämnda bifogas. Avståndet från rösen till närmaste ^{gård} Sigurd Drycksbäckers, utgör i NVV-lik riktning c:a 800 m.

En annan säker forngrav besökte jag i Söderby, Snäre, på Bastöjnen, Dammskata hemman. Röset ligger i skogen helt nära odlingar och mäter i diam. 14 och 12 m. Det är högt, på SÖ-sidan omkr. 1,8 m. Hela den inre delen är uppriven ända till bottenjorden, så att en ungröpming av över 4 m:s diam. uppstått. Tra-

ditionen förmåter, att vandaliseringen utförts omkring 1850 av en rysk officer och några soldater, vilka varit förlagda till Snåre-gårdarna. Gravplundrarna sägas härvid ha funnit några silversmycken och ett "eldlov". - Beståndet från röset till närmaste gård, Leander Snåres, utgör i SSV-lig riktning c:a 2 km.

Vid en provgrävning, som jag företog i den blottade jorden inne i röset, anträffades enstaka små kolstycken samt brända ben.

En fotografi av röset bifogas.

Det huvudsakliga arbetet under min vistelse i Kro-noby ägnade jag rösen på Rifinnöjen. Det visade sig, att skogen på platsen för gravfältet blivit till största delen avverkad sedan mitt tidigare besök på "ön". Marken var till största delen täckt av torris, som måste utlägnas, innan de små rösen på nytt blevo synliga. Härvid kunde jag konstatera, att flere av dem sedan 1928 blivit utgrävda, enligt vad mina följeslagare uppgåvo tredigen av jägare, som ofta besöka "ön". Av dessa gravplundrare nämndes också namnet på en, som dock numera är intagen på sinnessjukhus. Denna förstörelse gällde rösen n:ris 1, 2, 4, 5, 6 och 7. Så jag befarade, att en vandalisering i kvartiden icke var utesluten visavi de återstående rösen, bestöt jag mig för en undersökning av några av de ännu oskadade.

Enligt meddelande av mina följeslagare hör Rifinnöjen icke, såsom jag i min berättelse av 1928 uppgjivit, till Hopsala utan till Överbrätö by. Platsen för de gravhögar, som blevo undersökta, befinner sig på Anders Bäck's d.ä:s hemmansmark. Som en rättelse

13

244 07 0013

Till min tidigare affattade förteckning över rösen vill jag meddela, att n:o 19, som efter avverkningen framträdde tydligare, visade sig ha en längd av 7,5 m. och en bredd av 2 m.

N:o 10. Lågt, rektangulärt röse, sammansatt av överhuvud små stenar, bland vilka funnos några få något större. Bottnen föreföll att bestå av orörd naturjord, dock syntes under några av bottenstenarna litet sot. För öfrigt observerades intet anmärkningsvärt.

N:o 11. Lågt, nästan kvadratisk röse, sammansatt av övervägande små och ganska jämnstora stenar, lagda i 3-4 lager. Litet kol och sot anträffades i den till synes orörda bottenjorden, men för öfrigt intet.

N:o 14. Lågt röse eller stenplan, sammansatt av knyt-nävsstora och något större stenar av litet mer än ett manshuvuds storlek. Sedan de övre stenarna avlägsnats, framträdde i bottnen 3 större flata stenar. Jorden visade sig innehålla litet kol och några små skörbrända stenar, men något egentligt kulturlager kunde icke urskiljas. Det enda, som anträffades i bottenjorden, var ett djurben samt två små flisor brända ben.

N:o 15. Något högre röse än de ovannämnda (höjd över marken c:a 0,45 m.). Efter avlägsnandet av marktäcket visade sig röset något större än vad i min tidigare upprägnade förteckning angivits, samt till formen avlångt. Det var uppbyggt av till största delen små stenar - knyt-nävsstora och mindre -, men innehöll dock några större stenar upp till storleken av ett manshuvud. När bottnen nåtts, visade sig denna

till övervägande del bestå av - som det tycktes - orört backgrus, i vilket dock på ett par ställen på ringa djup (5 cm.) syntes små fläckar av sot. Även några små kolbitar anträffades. Att det dock var fråga om en grav, bevisa de obrända djurben samt de par små stycken brända ben, som erhöles vid grävningen.

N° 16. Något högre än röset n:o 15 (höjd över marken c:a 55 cm.), lagt mellan två större stenar och sammansatt av övervägande små stenar - från knytnävsstora och något mindre till sådana av ett manshuvuds storlek. Vid undersökningen av bottenjorden visade sig denna på några ställen mellan de två större stenarna innehålla litet kol och sot på ett djup, värlande mellan 10 och 20 cm. Här lägo också flere stycken obrända djurben och -tänder samt fyra små flisor brända människoben.

Röset hade tidigare blivit delvis förstört och stenarna något kringspredda, varför måtten i min förteckning äro något för drygt tilltagna.

N° 17. Lågt, avlångt röset, 2,7 och 1,7 m., sammansatt av till största delen små stenar, bland vilka dock några få större av ej fullt en mansbördas storlek syntes. Vid östra kanten av röset framträdde även en större rundad sten. När det översta lagret av mindre stenar avlägsnats, visade sig botten till största delen täckt av den nyssnämnda större stenen och tvänne andra. Mellan dem skönjdes i det allra översta jordlagret något litet sot; för öfrigt bestod botten av orört backgrus, som även mötte under de nämnda tre större stenarna. - Inga fynd gjordes.

Härmed avslutades grävningarna på Rifiin-
öjen. Av de sex undersökta rösena bevisade blott
tre genom närvaron av brända ben sin gravna-
het. Om de tre övrigas art kan intet bestämt sä-
gas. Anmärkningsvärt är det yttväst ringa antal
brända benskävor, som anträffades i var och en
av de tre gravarna, medan djurbenen i graven
n:o 16 voro iögonfallande talrika. På grund av
de obetydliga och fåtaliga kobtycken gravarna in-
nehöllt var ingen av dem blivit anlagd på själva
bälplatsen. De få och små skörbrända stenar, som
gravnen n:o 14 innehöll, kunna ej tjäna som be-
vis för en bälplats, då gravnen saknade kultur-
jord, och blott obetydligt kol hittades i bottenlag-
ret.

Förligt meddelande av hr. Artur Finnilä, som
deltog i grävningarna, finnes på Rifiinöjen,
utom det av mig antecknade och på karta upp-
skisserade rösekomplexet, även ett annat, omfat-
tande c:a 17 små stensättningar och betäget ett
stycke öster ut från det första. Emedan kvällen
den sista grävningdagen vid avslutningen av
arbetet var långt framskriden, kunde jag icke
längre ägna tid åt att bland avfallet efter
skogsavverkningen söka vätt på de angivna röse-
nar.

*

Under min vistelse i Kronoby lyckades jag för
Nationalmuseums räkning erhålla tvänne stensättningar.
Det ena är en pilspets av kvarts, funnen av ar-
tisten Anni Krokfors, då hon för c:a 20 år se-

ANMÄRKNINGAR

Får ca 50 år sedan hittades vid
 nyodling på skogig mark,
 benämnd Ojen i Ytterkråte
 av Kronoby. Platsen, som en
 dalgång får en måttlig höjd.
 Den tillhör Lyttare hemman.
 De funna sakerna voro
 1 tväggat svärd, 1 länsvärd
 1 yxa och en halvklitformig
 järnbukla ca 12 à 13 cm i
 diam.

Upphittare Gustav Törnkvist

Medd. av folksk. l. Törnkvist, 58 år.

7.
dan rensade ett rotfruktsland. Fyndstället, som
kallas för Kvängälon (Kvängårdet), ligger blott ett
hundratal meter från Leonard Krokfors hemmans-
gård i Poras by. Det andra är en rätysa, som
folkskollärare M. L. Törnkvist i Merijärvi för omkr.
sju år sedan erhållit av en kvinna, Emilia Lund-
ström. Yxan har tidigare, troligen en lång tid,
varit i bonden Matts Slottes ägo (* 1816 + 1885), som
säges ha använt den såsom rakknivsbygel. Fynd-
platsen torde vara någon backe i Merijärvi, men
kan inte närmare fixeras.

Herre Törnkvist omnämnde även ett järnål-
dersfynd, som för v:a 50 år sedan gjorts av hans
fader Gustaf Törnkvist och ett par andra personer
vid nödtingsarbete på Öjen i Ytterbrätö by, Lytta-
re hemman. Fyndet bestod av ett tvveggat svärd,
en spjutspets med holk, en skafthålsyxsa samt
ett för meddelaren obekant föremål, som enligt den-
nes beskrivning måste ha varit en skoldbuckla.
Sakerna försvunno i obekanta öden, efter att en
tid ha bevarats i upphittarens gård. Lärare
Törnkvist, som vid tiden för fyndet var omkr.
8 å 10 år, hade flere gånger betraktat och hand-
skats med föremålen och undrat över dem, var-
för deras ungefärliga utseende fäst sig i hans
minne. Blott om yxans form var hr. T. osä-
ker, såväl beträffande eggens utseende som läng-
den av utskotten vid skafthålet. Hans medde-
lande på närslutna blad upptar en unge-
färlig minnesbild av yxan och spjutspetsen.

Bilagor: 4 kartor, 7 fotografier. Tyvärr blevo

8.

fotografierna av rösorna nr:ris 10 & 16 på Rifinnöjeren
fullständigt misslyckade, emedan de togos under gaus-
ka starkt regn.

Törå i juli 1934.

Jacob Tenggren.

SkL 16

Röse. Kronoby, Löderby, Småre, Högöjnen.
Fot. E. Häggelund 1934. Pl. 9444.

SkL 16

Det inre av röset. Kronoby, Löderby, Småre,
Högöjnen. Fot. E. Häggelund 1934. Pl. 9445.

SkL 12

Röse. Kronoby, Löderby, Småre, Bastöjnen.
Fot. E. Häggelund 1934. Pl. 9446.

Roset N° 11. Plåt 9447.

Roset N° 14. Plåt 9448.

Roset N° 15. I bakgrunden
N° 12, undersökt 1928. Plåt 9449.

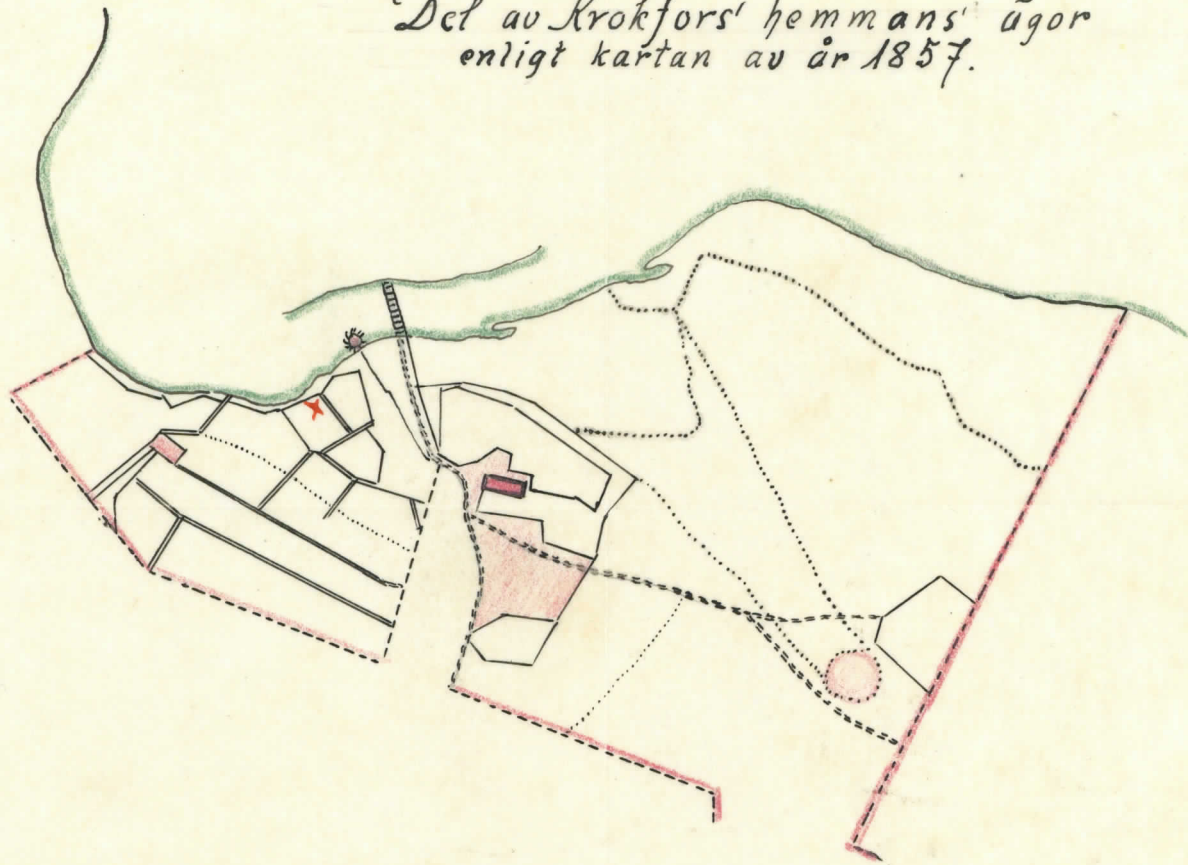

Roset N° 17. Plåt 9450.

saap. 1.9.84. Kronoby.

Del av Krokfors' hemmans' ägor
enligt kartan av år 1857.

Skala 400 fot å en decimal tunn.

x Fyndstället för pilspetren

(J. Fegen gran)

20

15

10

5

0

60

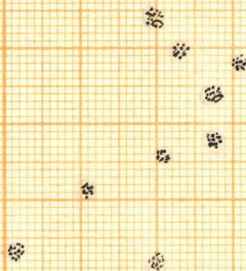
55

50

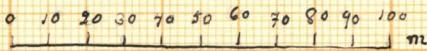
KRONOBY

Söderby, Snåre
Högjnen

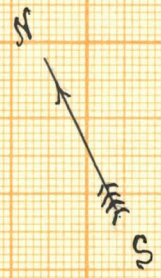
Söderby, Fröjdö
Kvarnklubben

Jacob Tegengren 1934

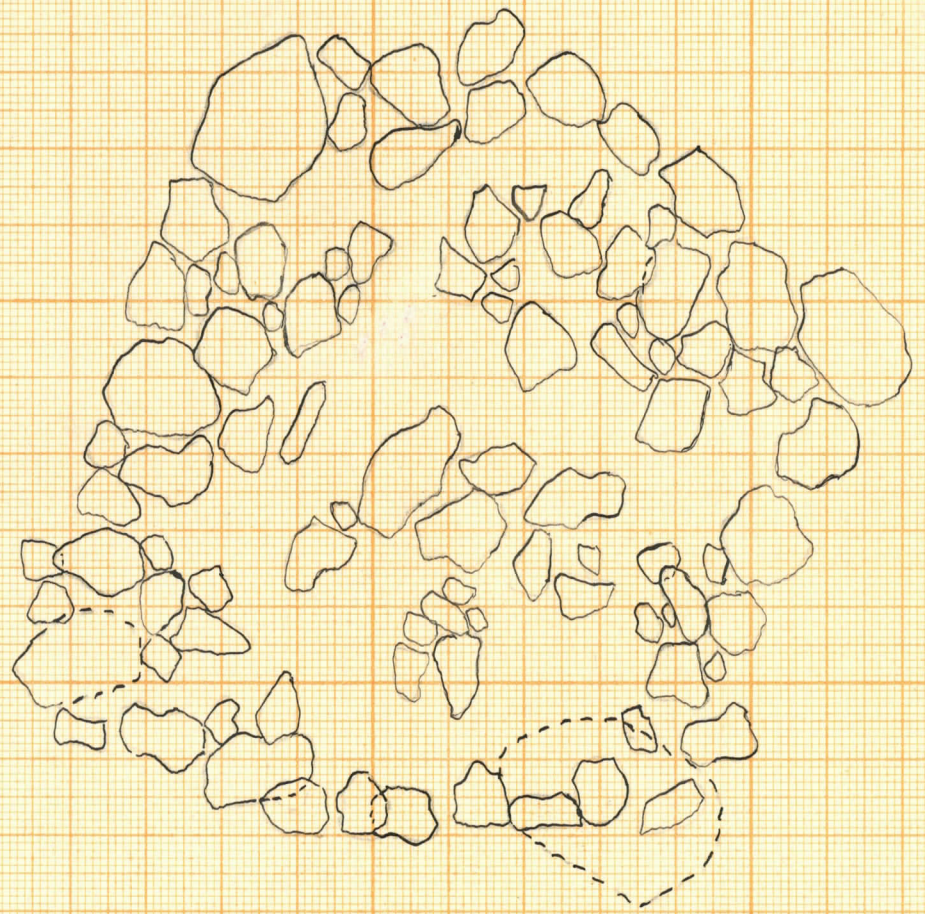
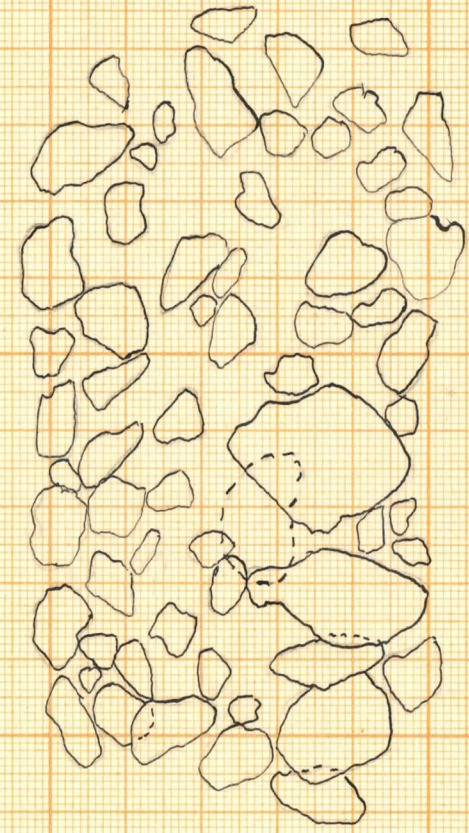

KRONOBY
RIFINNÖJEN, ÖVERBRÄTÖ

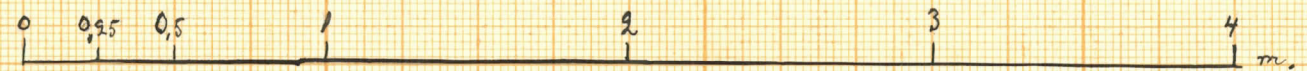

N° 10

N° 11

SKALA

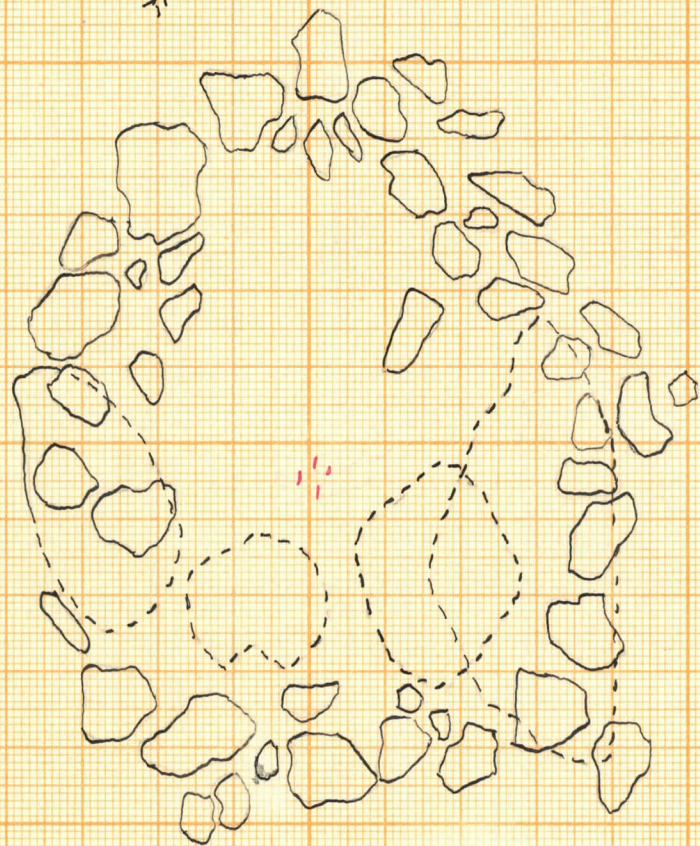
Jacob Tegengren 1934

25
30
35
40
45

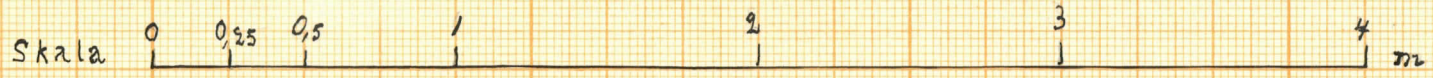
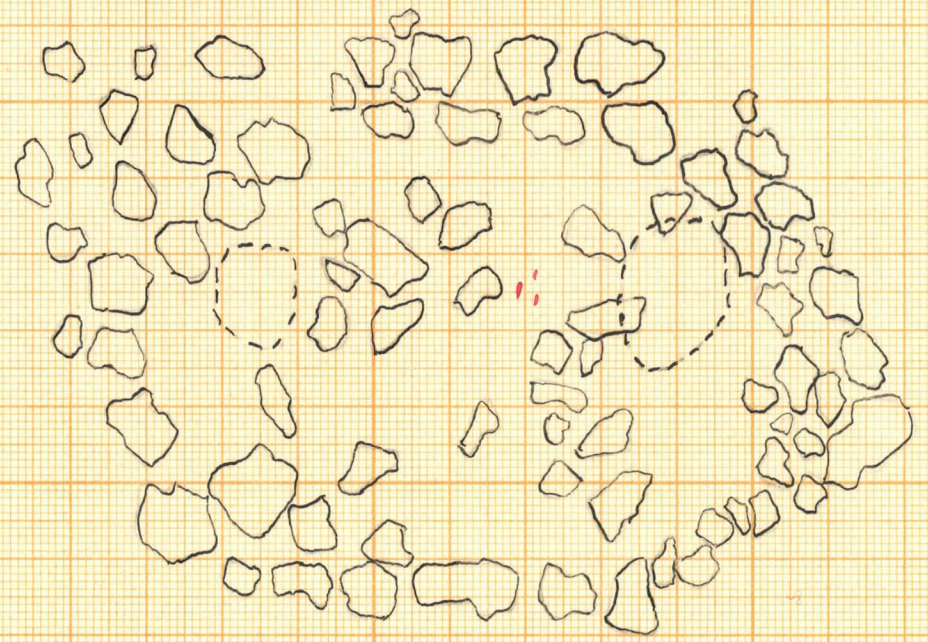
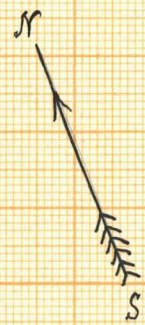

KRONOBY
RIFINNÖJEN
ÖVERBRÄTÖ

Nº 14

Nº 15

KRONÖBY

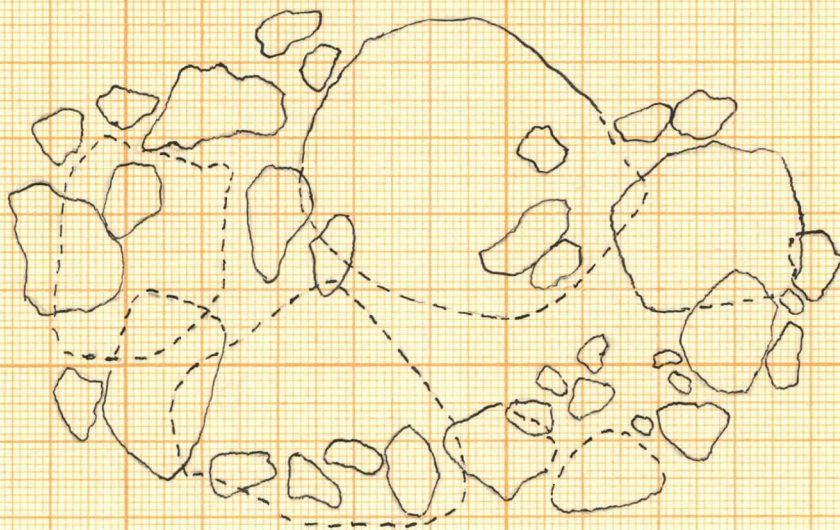
Rifinnöjen

BRÅTÖBY

N:o 16

N:o 17

Skala 0 0,25 0,5 1 2 3 m

Jacob Jägerskem 1934